אם היה כהן. המדיר: **יזרוק עליו דם חטאתו ודם אשמו.** קתני סתם דמשמע כל חטאות ואשמות ואע"ג דלא מחוסרי כפרה נינהו: לא לעולם שלוחי דידן נינהו ומאי דם חטאתו ודם אשמו דקתני חטאתו של מצורע כו' דהיינו מחוסרי כפרה וכו' וה"ה לגדול: **מזידין חייבין.** לשלם קרבן לבעלים: **נתקוני שויפיך.** שליח ולא לעוותי: **אמרי.** לעולם שלוחי דידן נינהו ולהכי פיגולו פיגול: **לא יהשב לו.** פיגול יהיה מכל מקום: **אלא מעתה.** יביא אדם אפי' חטאת חלב על חבירו שכן מביא קרבן על אשתו שוטה דמשמע כל קרבנות שהיא חייבת אפי' אם אכלה חלב: ומתרץ (ב) רבי יוחנן **אשתו שוטה היכי דמי.** שתהא מחויבת קרבן מי דאכלה כו': **פסול.** הקרבן דהואיל ונדחה כשנשתטית דלאו בת קרבן היא ידחה התם נמי גבי אשה הואיל ונדחית בשעת אכילה נדחית מהכל ואין אדם מביא קרבן חלב על אשתו שוטה. ולישא למירמא מהכא וכי קאמינא דלר' יהודה הא דמביא קרבן על אשתו שוטה כגון זבה או יולדת או מצורעת: וקפריך תו **יביא אדם כו'.** אלמה אמר ר' אלעזר הפריש פסח על חבירו שלא מדעתו כו': **אמר רבי זירא שה לבית אבות.** דמשמע אדם מביא פסח ושוחט על בניו ועל בנותיו הקטנים: **ולאו דאורייתא הוא.** (ג) להכי הפריש פסח על חבירו לא עשה ולא כלום: **וממאי.** דלאו דאורייתא הוא מדתנן וכו': **ואי אמרת שה לבית אבות.** דאדם שוחט על בניו הקטנים דאורייתא: **על בישרא קאי ומזכי להו.** כלומר היאך יכול זה לזכות את אחיו מאחר שנשחט והא תנן (פסחים פט.) נמנין ומושכין ידיהן עד שישחט ולא אזמוני להו לאחר שחיטה ולאו דאורייתא והך משנה משמע דבניו קטנים מיירי: **אלא.** הואיל ולאו דאורייתא הוא למה ליה לאבוהון למימר הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם לירושלים כדי לזרזן במצות: **תניא נמי הכי.** כדי לזרזן קאמר מדקאמר בנים שפלים ולא קאמר ובנים לא יצאו ידי חובתן מכלל דלא מחייבי מדאורייתא אלא לזרזן קאמר: כיון

אלא מעתה יביא אדם פסח על חבירו. לדידך דדנית אפסר משאי אפסר: **לא עשה כלום.** שלריך שימנה עמהם מדעתו: **א"ר זירא שה לבית אבות ולאו דאורייתא.** לעולם בכי האי דנין ומיהו מפסח לא מצי למידק דשה לבית אבות ולאו דאורייתא דמן התורה אין הקטנים צריכין להמנות בשה עם בני חבורה אלא אוכלין ממנו אף על פי שלא נמנו עליו דאף על גב דאין פסח נאכל אלא למנויין ה"מ בראויין להמנות אבל קטנים דלאו בני הכי לית לן בה: **הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם לירושלים.** אמר לבניו הריני עולה לירושלים ולאחר שאהיה שם אשחוט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון: **על בשרא קאי.** כשעלה זה כבר נשחט ואם כן היאך נמנה עליו והכתיב מהיות משה [שמות יב] **ודרשינן מחיותא דשה** (פסחים פט.): **ומזכי להון.** בתמיה. היאך האב מזכה לאחד מבניו אחר שחיטה. א"נ הא' ומזכה להם אההוא בן שעולה ראשון קאי היאך מזכה לאחיו דבשלמא איהו זכי דאיכא למימר כיון שעלה ראשון הודבר שכשנשחט הפסח עליו נשחט אבל היאך מזכה לאחיו והכי מוכח סוגיין דפרק כל הגט (גיטין דף כה.): **כדי לזרזן.** שיהיו רגילין להזדרז במצות: **ונמצאו בנות זריזות.** ולא קתני בנות זכו אלמא לא נתכוין אלא לזרז בלבד: איבעיא

מתיב רב שימי בר אבא אם היה כהן יזרוק עליו דם חטאתו ודם אשמו דם של מצורע ודם אשמו של מצורע דכתיב [1]זאת תהיה תורת המצורע [א]בין גדול ובין קטן תנן [ב] [2]הכהנים שפיגלו במקדש מזידין חייבין [3]הא שוגגין פטורין [ג]אלא שפיגולן פיגול אי אמרת בשלמא שלוחי דשמיא הוו היינו שפיגולן פיגול אלא אי אמרת שלוחי דידן הוו אמאי פיגולן פיגול לימא ליה שליחא שויתיך [ד]לתקוני ולא לעוותי אמרי שאני גבי פיגול דאמר קרא [2]לא יחשב לו מכל מקום: גופא א"ר יוחנן הכל צריכין דעת חוץ ממחוסר כפרה שהרי אדם מביא קרבן על בניו ועל בנותיו הקטנים אלא מעתה יביא אדם חטאת חלב על חבירו [ה]שכן אדם מביא על אשתו שוטה כר' יהודה אלמה א"ר אלעזר [1]הפריש חטאת חלב על חבירו לא עשה כלום אשתו שוטה היכי דמי אי דאכלה כשהיא שוטה לאו בת קרבן היא ואי דאכלה כשהיא פקחת ונשתטית הא [ד]א"ר ירמיה אמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן [ה]אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה פסול הואיל ונדחה ידחה אלא מעתה יביא אדם פסח על חבירו שכן אדם מביא על בניו ועל בנותיו הקטנים אלמה אמר ר' אלעזר [1]הפריש פסח על חבירו לא עשה כלום אמר רבי זירא [3]שה לבית אבות לאו דאורייתא וממאי דמדתנן [ה]האומר לבניו הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים כיון שהכנים ראשון ראשו ורובו זכה בחלקו ומזכה את אחיו עמו ואי אמרת שה לבית [ו] דאורייתא על בישרא קאי ומזכי להו אלא למה להו דאמר להון אבוהון כדי לזרזן במצות [1]תניא נמי הכי מעשה היה וקדמו בנות לבנים ונמצאו בנות זריזות ובנים שפלים: ותורם את תרומותיו כו': איבעיא

מתיב רב שימי בר אבא אם היה כהן יזרוק עליו דם חטאתו ודם אשמו. אינה מאן דאמר דמדאותיב רב שימי בר אבא מבריתא ולא אותיב ממתני' ס"מ דלא גרס במתניתין חטאות ואשמות. ואי מהא לא איריא דהאי דלא אותיב ליה ממתני' משום דכיון דתנא להו בהדי קיני זבין ממילא מוכח דחטאות ואשמות דמצורע קאמר אבל מתניתא דתני סתמא זורק דם חטאתו ואשמו משמע ליה דבכל חטאות קאמר ואפי' הכי שני ליה דדם חטאתו ואשמו של מצורע קאמר: **תנן הכהנים שפגלו במקדש וכו' אע"ג שלוחי דשמיא נינהו היינו שפגולן פגול.** דרחמנא שויהו שלוחי לכל מילי: **אלא א"א שלוחי דידן נינהו אמאי פגולן פגול.** שוגג הוא [דקסה] ליה בשלמא במזיד נהי דשלוחי דידן נינהו פיגולן פיגול דכיון שמפגל במזיד אינו עושה שליחותו אלא אדעתא דנפשיה קעביד וקי"ל בפ"ב דחולין (דף מ.) דאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה אבל בשוגג אי שלוחי דידן נינהו אמאי פיגולן פיגול הא כיון דשוגג הוא לאו אדעתא דנפשיה קעביד שמתכוין הוא לעשות שליחותו ולימא שליח שויתיך לתקוני ולא לעוותי. ודאי שאני גבי פגול דאמר קרא ולא יחשב לו אי אמרת שלוחי דידן הוא אמאי פגולן פגול הא לאו דאורייתא הוא דפ"ק דקידושין מוכח דשלוחי שמיא נינהו וכמו שכתבתי למעלה: **גופא א"ר יוחנן הכל צריכין דעת וכו'.** הקשו בתוס' (קדושין נה.) בהמה שנמצאת מירוסלים למגדל עדר זכריס לעולות כלומר ויקרבו אלמא אין צריכין דעת ותירלו דהתם שאני דכיון שנאבד דעת בעלים הוא שכל כהן שילה להקריב יקריב: **אלא מעתה יביא אדם חטאת חלב על חבירו אלמה אמר רבי אלעזר וכו' לא עשה ולא כלום.** משום דאין דנין אפסר משאי אפסר: **אשתו שוטה היכי דמי.** כלומר לעולם בכי הא דנין אלא למאי דאמר לר' יהודה דאדם מביא על אשתו שוטה לא קרבן יולדת דחטאת חלב אי אפשר דהיכי דמי וכו' וכיון שהיא פטורה אי אפשר שיביא בעלה עליה: **אלא מעתה יביא אדם פסח על חבירו.** לדידך דדנית אפסר משאי אפסר: **לא עשה כלום.** שלריך שימנה עמהם מדעתו: **א"ר זירא שה לבית אבות ולאו דאורייתא.** לעולם בכי האי דנין ומיהו מפסח לא מצי למידק דשה לבית אבות ולאו דאורייתא דמן התורה אין הקטנים צריכין להמנות בשה עם בני חבורה אלא אוכלין ממנו אף על פי שלא נמנו עליו דאף על גב דאין פסח נאכל אלא למנויין ה"מ בראויין להמנות אבל קטנים דלאו בני הכי לית לן בה: **הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם לירושלים.** אמר לבניו הריני עולה לירושלים ולאחר שאהיה שם אשחוט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון: **על בשרא קאי.** כשעלה זה כבר נשחט ואם כן היאך נמנה עליו והכתיב מהיות משה [שמות יב] **ודרשינן מחיותא דשה** (פסחים פט.): **ומזכי להון.** בתמיה. היאך האב מזכה לאחד מבניו אחר שחיטה. א"נ הא' ומזכה להם אההוא בן שעולה ראשון לירושלים קאי היאך מזכה לאחיו דבשלמא איהו זכי דאיכא למימר כיון שעלה ראשון הודבר שכשנשחט הפסח עליו נשחט אבל היאך מזכה לאחיו והכי מוכח סוגיין דפרק כל הגט (גיטין דף כה.): **כדי לזרזן.** שיהיו רגילין להזדרז במצות: **ונמצאו בנות זריזות.** ולא קתני בנות זכו אלמא לא נתכוין אלא לזרז בלבד: איבעיא

אדם מביא קרבן על בניו בשהן קטנים וכו' אמר רבי זירא שה לבית לאו דאורייתא הוא. כלומר דקטנים אינם צריכים למנות דאם אוכלין מן הפסח לא הוי כנאכל אלא למנויין דלא אסר רחמנא אלא להנהו דאיתנהו במנות תכוסו אבל אותם דלא שייך בהו לא מיירי מידי דהוה אנשים דרשות הן שאע"פ שאין חייבות בפסח מותרות לאכול ממנו ואינו נקרא שלא למנויין וכן בקטנים: **על בישרא קאי ומזכה** להון. בתמיה כלומר לאחר שחיטה יכול להמנותם והא תנן (פסחים דף פט.) מושכין ידיהן עד שישחטו אבל לאחר שחיטה לא אלמא דהמנאת קטנים לאו דאורייתא ובניו דקטנים למה לי למימר להו. כיון דלא המנוס לזרזן:

אלא מעתה יביא אדם פסח על חבירו. לדידך דדנית אפסר משאי אפסר: **לא עשה כלום.** שלריך שימנה עמהם מדעתו: **א"ר זירא שה לבית אבות ולאו דאורייתא.** לעולם בכי האי דנין ומיהו מפסח לא מצי למידק דשה לבית אבות ולאו דאורייתא דמן התורה אין הקטנים צריכין להמנות אבל קטנים דלאו בני הכי לית לן בה: **הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם לירושלים.** אמר לבניו הריני עולה לירושלים ולאחר שאהיה שם אשחוט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון: **על בשרא קאי.** כשעלה זה כבר נשחט ואם כן היאך נמנה עליו והכתיב מהיות משה [שמות יב] **ודרשינן מחיותא דשה** (פסחים פט.): **ומזכי להון.** בתמיה. היאך האב מזכה לאחד מבניו אחר שחיטה. א"נ הא' ומזכה להם אההוא בן שעולה ראשון לירושלים קאי היאך מזכה לאחיו דבשלמא איהו זכי דאיכא למימר כיון שעלה ראשון הודבר שכשנשחט הפסח עליו נשחט אבל היאך מזכה לאחיו והכי מוכח סוגיין דפרק כל הגט (גיטין דף כה.): **כדי לזרזן.** שיהיו רגילין להזדרז במצות: **ונמצאו בנות זריזות.** ולא קתני בנות זכו אלמא לא נתכוין אלא לזרז בלבד: איבעיא

הכהנים שפיגלו במקדש. קרבנות שנחטוס וזרקוס לאכול מהם חוץ לזמנם ולא הוקלו לבעלים, מזידין. שידעו שפסולים בכך, **חייבין.** לשלם למיהם לבעלים, שהרי צריכין להביא אחרים, ואי נמי נדבה היא, קשה בעיניו שלא הקריב קרבנו, שהרי להביא דורון היה מבקש (גיטין נג.) מיהין לשלם לבעלים דמי קרבן (מנחות מט.). **שפיגולן פיגול.** בשוגגין ואין צריך לומר במזידין (שם). **ונשתטה.** נדחה, דבעינן דעת, במסכת ערכין בפרק משקלי עלי (זבחים יב.). **וחזר ונשתפה.** שקט משעמומו, כמו (שעיה יג) על הר נשפה, המתרגם על טורא שגיא (זבחים שם). **על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים.** יהא נמנה עליו, ואני מקנה לו מלקח בשעת שחיטה (גיטין כה.) משמע שאינו ממנה עליו אלא הראשון (פסחים פט.). **כיון שהכנים ראשון ורובו לאחר שחיטה, זכה בחלקו.** דאמרינן יש בריה דבשעת שחיטה היה זה רואי לכך ונשחט פסח זה עליו, **ומזכה את אחיו עמו.** לימנות בחלקו (גיטין כה.). **כדי לזרזן במצות.** אביהן המנה את כולן עליו משעת שחיטה, והא דקאמר על מי שיעלה ראשון, לזרזינהו אתא, כלומר נראה איזה הוא ראשון ולא הודיעם מה בלבו (שם) וכדי לזרזן קאמר, שיחלרו כל אחד להיות ראשון ויהיה הוא ראם לאחיו שיזכו על ידו וכך הודיעם (פסחים פט.). **תניא נמי הכי.** דמשום זריזות נקטו (שם) דלא נתכוין אלא לזרזן ומיהו כולהו אמנינהו (גיטין כה.). **ובנים שפלים.** ולא קתני בנות ונמצאו בנות זוכות בפסח ובנים לא זכו (שם).

תורה אור השלם

1. זאת תֹּהִיָּה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן:
ויקרא יד ב
2. וְאִם הָאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא:
ויקרא ז יח
3. דַּבֵּרוּ אֶל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בָּעֲשֹׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבֹת שֶׂה לַבָּיִת:
שמות יב ג

פירוש הרא"ש

לזרוק עליו מדם חטאתו ודם אשמו. האי דלא פריך ליה מחטאות ואשמות דמתניתין משום דתני ליה גבי קיני זבין וזבות כהו ידע דמשני ליה לתלמידי דמחוסרי כפרה אבל בריתא הוה סלקא דעתך לתלמידי בכל חטאות ואשמות: הכהנים שפגלו. שאם בא אחת מאלו מחוסרי עבודות לאוכלו או להקריבו חוץ לזמנו או חוץ למקומו ומני על השוגגין פעמים אלא שפגולן פגול אלמא דהוי פיגול גמור מדאורייתא אבל ממתני' המ"ל דהוי פיגול לרבנן: **אי אמרת בשלמא** שלוחי דשמיא נינהו היינו דקתני שפגולן פגול. שהרי הפקיעה התורה קרבנו מרשות בעלים ונתנו לכהן מדלא בעינן דעת בעלים: **אמאי** פגולן פגול. הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואי משום דעשאו שליח אינמא לתקוני שדרתיך כו': המקריב ז) לו **לא יחשב** לו מ"מ. ולרשינן בזבחים (דף כט.) קני ביה לא יחשב מחשבה לפסול אע"ג דלאו דיליה הוא: **אלא מעתה יביא אדם חטאת חלב** על חבירו. דכיון דילפת אפסר משאי אפסר א"כ בחטאת חלב נמי ליליף ויביא חטאת חלב על חבירו ומשני בעל אשתו שוטה נמי אי אפסר להביא חטאת דכיון דלאו בר דעת היא לאו לתיתוי חטאת היא דאף פיקח שהפריש קרבן ונשתטה נפסל הקרבן ואין הבעל מקריב עליה כשהיא ממוסקת כפרה להתירה בקדשים: שכן **אדם מביא** על בניו ובנותיו הקטנים. תע"פ שהן צריכין פסח כדכתיב שה לבית אבות ואין להם דעת להמנות ופסח אינו נאכל אלא למנויין אלא שהמנאת אביהם בלא דעתם הוא המנאה וה"ה ימנה חבירו על פסחו בלא דעתו: שה **לבית לאו דאורייתא.** הלכך לא יצאין מהכא דגדול אהוא ממויב מן התורה שיוכל אחר למנותו בלא דעתו: **על בשרא קאי ומזכה** להון. הא תנן נמנין ומושכין את ידיהם עד שישחטו דכתיב ופסח מעתה בית מהיות משה מהוית של שה יכולין להתמעט ולהתרבות עליו ולא אחר שנשחט: **בנות זריזות ובנים שפלים.** ולא קתני בנות זוכות ובנים אינן זוכין:

מוסף רש"י

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ט מהלכות טומאת צרעת הלכ' ז:
כא ב ג מיי' פ"ז מהל' חובל ומזיק הלכ' ד:
כב ד מיי' פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכ' ז (וס"ג מהל' שגגות הלכה ג):
כג ה מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה ח (ופסק שחוזר ונעלמה ע"ש בכ"מ):
כד ו מיי' פ"ב מהל' קרבן פסח הלכה ח וע"ש:

הגהות הב"ח

(א) גמ' שה לבית אבות דלאוריתא על בישרא קאי ומזכי. נ"ב וא"ע בהרי בגיטין פ' כל הגט דף כ"ה מוקמינן ליה משום קושיא זו דאיירי שכבר חימנה עליהם מעיקרא ולגמא לעולם דלאוריתא היא וא"ע מצאתי קושיא זו בתוס' דפסחים דף פ"ט ד"ה אלא: (ב) רש"י ד"ה ומתרץ אשתו שוטה לר' יוחנן היכי דמי: (ג) ד"ה לאו דלאוריתא ולהכי:

גליון הש"ם

גמ' שכן אדם מביא על אשתו שוטה כר". קשה לי הא מה דאמרינן לעיל גבי יולדת שכן מביא על אשתו כר" ל" היינו כיון דחיובי קרבן דאשה על בעלה מוקמי לקרא דזאת תורת היולדת לרבות אשתו שוטה וכמ"ש הר"ן שם אבל בחלב דלא כתיב תורת ליכא רבויא ובאמת אין מביא על אשתו שוטה כיון דלריך דעת ולגע"ג:

תוספות

אם היה כהן. אומר המדיר ממנו זורק חטאתו ואשמו דמשמע ליה דמיירי בחטאת חלב ודם אלמא שלוחי דרחמנא נינהו וה"ה דמלי לאותויי ממתני' חטאות ואשמות: **אמאי** פיגולו פיגול לימא לתיקוני שדרתיך ולא לעוותי: **אלמה אמר ר' אלעזר הפריש חטאת** חלב וכו'. תימה מדרבי יוחנן גופיה מיקשי דהכל צריכין דעת וע"ש וי"ל דמלינן למימר דר' יוחנן מיירי בכהן המקריב שלריך דעת בעלים: **שוטה לאו בת קרבן היא.** והא דאמר לעיל זאת תורת היולדת בין שוטה מיהו אינו לא מצי מייתי: **יביא אדם פסח** על חבירו שכן